

ISSN 2411-5215 (Print)
ISSN 2519-4828 (Online)

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»**

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ ЕКОНОМІКИ ТА УПРАВЛІННЯ

НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ

№ 4(24)



Чернігів 2020

УДК 330(066)

П78

DOI: 10.25140/2411-5215-2020-4(24)

Друкується за рішенням вченої ради Національного університету «Чернігівська політехніка» (протокол № 9 від 30.11.2020). Науковий журнал «Проблеми і перспективи економіки та управління» внесено до переліку наукових фахових видань України, затвердженого Наказом Міністерства освіти і науки України від 07.05.2019 р. № 612, відповідно до якого журналу надано категорію «Б».

Журнал розміщено у таких базах даних: НБУ ім. Вернадського, eLIBRARY.RU, українська науково-освітня мережа «УРАН», реферативна база даних «Україніка наукова», USJ (Ukrainian scientific journals), Google scholar; Index Copernicus; BASE (Bielefeld Academic Search Engine).

Проблеми і перспективи економіки та управління : науковий журнал / Національний університет «Чернігівська політехніка». – Чернігів : Національний університет «Чернігівська політехніка», 2020. – № 4(24). – 198 с.

У цьому випуску журналу «Проблеми і перспективи економіки та управління» вміщено статті, присвячені теоретичним проблемам розвитку національної економіки; галузевим аспектам розвитку національного господарства; проблемам менеджменту та розвитку продуктивних сил регіону, фінансовим ресурсам.

Журнал «Проблеми і перспективи економіки та управління» буде корисним для науковців, аспірантів, магістрів та студентів закладів вищої освіти.

УДК 330(066)

Головний редактор:

Шкарлет С. М., доктор економічних наук, професор.

Заступники головного редактора:

М. П. Бутко, доктор економічних наук, професор;

Ж. В. Дерій, доктор економічних наук, професор;

В. П. Льчук, доктор економічних наук, професор;

В. Г. Маргасова, доктор економічних наук, професор.

Члени редакційної колегії:

Н. М. Вдовенко, доктор економічних наук, професор;

Л. М. Газуда, доктор економічних наук, доцент;

М. В. Газуда, доктор економічних наук, доцент;

Т. А. Гоголь, доктор економічних наук, професор;

О. І. Гонга, доктор економічних наук, професор;

Є. А. Поліщук, доктор економічних наук, професор;

М. П. Сагайдак, доктор економічних наук, професор;

І. Г. Брітченко, доктор економічних наук, професор, Державний вищий навчальний заклад імені професора Станіслава Гарновського (м. Тарнобжег, Польща);

Гросу Вероніка, доктор економічних наук, професор, Сучавський університет ім. Штефана чел Маре (м. Сучава, Румунія);

Солюнюк Маріан, кандидат економічних наук, Сучавський університет ім. Штефана чел Маре (м. Сучава, Румунія);

М. В. Дубина, доктор економічних наук, доцент;

К. Г. Космулес, кандидат економічних наук, Сучавський університет імені Штефана чел Маре (м. Сучава, Румунія);

Густаво Барресі, професор Мессінського університету (м. Мессіна, Італія);

Стефано Аццалі, Університет Парми (м. Парма, Італія).

Відповідальний секретар:

Дубина Максим Вікторович

мобільний телефон: +38 (099) 376-32-87

e-mail: maksim-32@ukr.net

mvdubyna@gmail.com

Facebook: <https://www.facebook.com/Проблеми-і-перспективи-економіки-та-управління-1726912017529159/>

Заснований у 1996 році. Свідоцтво про державну реєстрацію КВ № 24603-14543 ПР від 07.09.2020.

© НУ «Чернігівська політехніка», 2020



ISSN 2411-5215 (Print)
ISSN 2519-4828 (Online)

**MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
CHERNIHIV POLYTECHNIC NATIONAL UNIVERSITY**

**PROBLEMS AND PROSPECTS
OF ECONOMICS
AND MANAGEMENT**

SCIENTIFIC JOURNAL

ISSUE № 4(24)

Chernihiv 2020

UDC 330(066)

DOI: 10.25140/2411-5215-2020-4(24)

Published by the decision of the Academic Council of the Chernihiv Polytechnic National University (protocol № 9 від 30.11.2020). Scientific journal «Problems and prospects of economics and management» is included into the list of scientific specialized editions of Ukraine, approved by the Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated May 07, 2019 № 612, according to which magazine is assigned a category «B».

Journal has been included in the international scientometric database eLIBRARY.RU, “URAN”, abstract database “Ukraine Science”, USJ (Ukrainian scientific journals), Google scholar; Index Copernicus; BASE (Bielefeld Academic Search Engine).

Problems and prospects of economics and management : scientific journal / Chernihiv Polytechnic National University. – Chernihiv : Chernihiv Polytechnic National University, 2020. – № 4(24). – 198 p.

The articles on theoretical problems of the national economy development, sectorial aspect development of the national economy, the problems of management and development of the productive forces of the region have been published in this issue of the scientific journal “Problems and prospects of economics and management”.

«Problems and prospects of economics and management» will be helpful for researchers, postgraduate and undergraduate students and students of higher educational institutions.

UDC 330(066)

Chief Editor:

Shkarlet S. M., Doctor of Economics, Professor.

Deputy Editors in Chief:

Butko M. P., Doctor of Economics, Professor;
Ilchuk V. P., Doctor of Economics, Professor;
Derii Zh. V., Doctor of Economics, Professor;
Marhasova V. G., Doctor of Economics, Professor.

Members of the Editorial Board:

Vdovenko S. M., Doctor of Economics, Professor;
Hazuda L. M., Doctor of Economics, Professor;
Hazuda M. V., Doctor of Economics, Professor;
Hohol T. A., Doctor of Economics, Professor;
Honta O. I., Doctor of Economics, Professor;
Polishchuk Ye. A., Doctor of Economics, Professor;
Sahaidak M. P., Doctor of Economics, Professor;
Britchchenko I. G., Doctor of Economics, Professor, State Higher Educational Institution named prof. Stanislaus Tarnowski (Tarnobrzeg, Poland);
Grosu Veronica, Doctor of Economics, Professor; Stefan cel Mare University (Suceava, Romania);
Socoliuc Marian, PhD in Economics, Stefan cel Mare University (Suceava, Romania);
Dubyna M. V., Doctor of Economics, Associate Professor;
Cristina Gabriela Cosmulese, PhD in Economics, Stefan cel Mare University (Suceava, Romania);
Gustavo Barresi, Professor, Università degli Studi di Messina (Messina, Italia);
Stefano Azzali, Università degli Studi di Parma (Parma PR, Italia).

Responsible Secretary:

Dubyna Maksym
cellphone: +38 (099) 376-32-87
e-mail: maksim-32@ukr.net
mvdubyna@gmail.com
Facebook: <https://www.facebook.com/Проблеми-і-перспективи-економіки-та-управління-1726912017529159/>



ЗМІСТ

ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

<i>Гльчук В., Шпомер Т.</i> Проблеми моделювання інноваційно-інвестиційних систем відновлювальної сфери економіки	7
<i>Бєбко С.</i> SWOT-аналіз як інструмент управління міжнародною кооперацією закладів вищої освіти	16

ГАЛУЗЕВИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

<i>Газуда М., Стеців М.</i> Управління розвитком ритейл-брендингу в умовах цифровізації економіки	26
<i>Парубець О., Кичко І.</i> Напрями використання технологій HR-менеджменту у транспортному секторі України.....	34
<i>Акименко О., Костюченко І.</i> Перспективи впровадження альтернативних джерел енергії як крок до міжнародного співробітництва	43
<i>Рогачевський О., Залевський В.</i> Критерії цільової ефективності соціально-економічної системи в галузі охорони здоров'я	51

ПРОБЛЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ТА РОЗВИТКУ ПРОДУКТИВНИХ СИЛ РЕГІОНУ

<i>Мініна О., Шадура-Никипорець Н., Дерій О.</i> Дослідження поточного стану системи управління відходами упаковки в Чернігівській області.....	57
---	----

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

<i>Дубина М., Забайтанський М., Роговий А.</i> Роль фінансово-кредитних установ у стратегічному розвитку сфери охорони здоров'я	64
<i>Козьменко С., Качула С.</i> Соціальні програми як інструмент бюджетної політики людського розвитку та оцінка їх ефективності	74
<i>Лисяк Л., Зюзін В.</i> Концептуальні засади фінансового забезпечення реалізації державних соціальних програм в Україні	88
<i>Поліщук Є., Онікієнко С.</i> Вплив ризиків на інвестиційний потенціал будівельної галузі	103
<i>Ткаченко Н., Хуторна М.</i> Наукові підходи до забезпечення фінансової стабільності банків з позиції сучасної трансформації економічного середовища.....	112
<i>Фролов С., Григораши О., Орлов В., Фатхі Шукаїрі.</i> Аналіз функціонування публічних фінансів як головної ланки фінансової системи України.....	121
<i>Шишкіна О., Нагорний П.</i> Оцінювання ризику банкрутства кредитних установ	136
<i>Панченко О., Маслюк О., Гориленко А.</i> Банківські ризики як об'єкт страхування в сучасних умовах	146
<i>Садчикова І.</i> Концептуальні положення обґрунтування сутності категорії «інфраструктура»	155

РЕЦЕНЗІЯ на монографію «Розвиток малого та середнього бізнесу: національний та регіональний аспекти», підготовлену А. І. Іващенко	179
--	-----

ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ТА ПОДАЧІ РУКОПИСІВ НАУКОВИХ СТАТЕЙ	182
---	-----

CONTENT

THEORETICAL PROBLEMS OF THE DEVELOPMENT
OF THE NATIONAL ECONOMY

<i>Ilchuk V., Shpomer T.</i> Problems of modeling of innovation and investment systems of the recovery sphere of economy	7
<i>Bebko S.</i> SWOT-analysis as a tool for managing the international cooperation of higher education institutions.....	16

SECTORAL ASPECT OF THE DEVELOPMENT OF THE NATIONAL ECONOMY

<i>Hazuda M., Stetsiv M.</i> Retail branding development management in the conditions of digitalization of the economy.....	26
<i>Parubets O., Kychko I.</i> Ways of using HR-management technologies in the transport sector of Ukraine.....	34
<i>Akymenko O., Kostiuhenko I.</i> Prospects of the introduction of alternative energy sources as a step to the international cooperation	43
<i>Rogachevskiy O., Zalevskiy V.</i> Criteria of purpose efficiency of the socio-economic system in the healthcare sector.....	51

PROBLEMS OF MANAGEMENT AND DEVELOPMENT
OF THE PRODUCTIVE FORCES OF THE REGION

<i>Minina O., Shadura-Nykyropets N., Derii O.</i> Study of the current state of the packaging waste management system in the Chernigiv region	57
---	----

FINANCIAL RESOURCES: THE PROBLEMS OF FORMATION AND USAGE

<i>Dubyna M., Zabashtanskyi M., Rogovyi A.</i> The role of financial and credit institutions in strategic health development.....	64
<i>Kozmenko S., Kachula S.</i> Social programs as a tool of human development budget policy and their effectiveness assessment.....	74
<i>Lysiak L., Ziuzin V.</i> Conceptual principles of financial security of the state social programs implementation in Ukraine.....	88
<i>Polishchuk Ye., Onikienko S.</i> Risks impact on the construction industry investment potential.....	103
<i>Tkachenko N., Khutorna M.</i> Scientific approaches to ensuring the financial stability of banks in current transformation of the economic environment.....	112
<i>Frolov S., Hryhorash O., Orlov V., Fathi Shukairi.</i> Analysis of the functioning of public finance as the main direction of the financial system of Ukraine	121
<i>Shyshkina O., Nahornyi P.</i> Evaluation of the risk of bankruptcy of credit institutions.....	136
<i>Panchenko O., Maslyuk O., Gorilenko A.</i> Bank risks as an object of insurance in modern conditions.....	146
<i>Sadchykova I.</i> Conceptual provisions rationale of the essence of the category «infrastructure»	155

REVIEW for the monograph «Development of small and medium business: national and regional aspects», prepared by A. I. Ivashchenko	179
--	------------

BASIC REQUIREMENTS FOR EXECUTION AND SUBMISSION OF MANUSCRIPTS OF SCIENTIFIC ARTICLES	182
--	------------

УДК 336.717

DOI: 10.25140/2411-5215-2020-4(24)-112-120

*Наталія Ткаченко, Мирослава Хуторна***НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ
БАНКІВ З ПОЗИЦІЇ СУЧАСНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІЧНОГО
СЕРЕДОВИЩА***Наталія Ткаченко, Мирослава Хуторна***НАУЧНЫЕ ПОДХОДЫ К ОБЕСПЕЧЕНИЮ ФИНАНСОВОЙ СТАБИЛЬНОСТИ
БАНКОВ С ПОЗИЦИИ СОВРЕМЕННОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ
ЭКОНОМИЧЕСКОЙ СРЕДЫ***Nataliia Tkachenko, Myroslava Khutorna***SCIENTIFIC APPROACHES TO ENSURING THE FINANCIAL STABILITY
OF BANKS IN CURRENT TRANSFORMATION
OF THE ECONOMIC ENVIRONMENT**

Досліджено особливості прямого та зворотного підходу до дослідження фінансової стабільності. Виявлено межі континуумів станів фінансової стабільності, фінансової крихкості та фінансової нестабільності. Представлено зміст основних базових заходів із формування системи забезпечення фінансової стабільності банків. Наочно подано місце стратегічної «пастки» банків за умови одновекторності їхніх цільових орієнтирів. Акцентовано увагу на напрямках управління банківською системою та забезпечення її фінансової стабільності – функціональному, ситуаційному та процесному. Систематизовано вимоги щодо управління банком у контексті забезпечення його фінансової стабільності та на цій підставі сформовано функціональність системи управління фінансовою стабільністю окремого банку.

Ключові слова: фінансова стабільність; банк; фінансова нестабільність; режими фінансування; системний підхід; бізнес-модель функціонування банку; ризики.

Рис.: 3. Табл.: 2. Бібл.: 10.

Исследованы особенности прямого и обратного подхода к изучению финансовой стабильности. Выявлены пределы континуума состояний финансовой стабильности, финансовой хрупкости и финансовой нестабильности. Представлена содержательность базовых мероприятий по формированию системы обеспечения финансовой стабильности банков. Наглядно представлено место стратегической «ловушки» банков при одновекторности их целевых ориентиров. Акцентировано внимание на направлениях управления банковским учреждением и обеспечения его финансовой стабильности – функциональном, ситуационном и процессном. Систематизированы требования по управлению банком в контексте обеспечения его финансовой стабильности и на этом основании сформирована функциональность системы управления финансовой стабильностью отдельного банка.

Ключевые слова: финансовая стабильность; банк; финансовая нестабильность; режимы финансирования; системный подход; бизнес-модель функционирования банка; риски.

Рис.: 3. Табл.: 2. Библ.: 10.

The peculiarities of direct and reverse approach to the study of financial stability are investigated. The boundaries of the continuum states of financial stability, financial fragility and financial instability are revealed. The content of basic measures for the formation of a system for ensuring the financial stability of banks is presented. The place of the strategic "trap" of banks is clearly presented, provided that their targets are one-vector. Emphasis is placed on the areas of management of a banking institution and ensuring its financial stability - functional, situational and procedural. The requirements for bank management in the context of ensuring its financial stability are systematized and on this basis the functionality of the financial stability management system of an individual bank is formed.

Key words: financial stability; bank; financial instability; financing regimes; system approach; business model of bank functioning; risks.

Fig.: 3. Table: 2. References: 10.

JEL Classification: G21; E63

Постановка проблеми. Банківська система будь-якої країни, що сформована як надійна, стійка, стабільна, конкурентоспроможна та незалежна, може повноцінно виконувати свої функції, а також розвиватися відповідно до національних інтересів держави. Важливою умовою динамічного розвитку економіки країни є забезпечення фінансової стабільності банків. До того ж в умовах глобальних дисбалансів, інтегрованості фінансових систем різних країн і постійного впливу ризиків, досягнення фінансової стабільності банківських установ є також одним із ключових завдань урядів і центральних банків. Світ невпинно змінюється, оскільки перебуває на межі четвертої промислової революції, яка, крім великого потенціалу, спричинить потужні ризики нестабільності, зокрема й фінансової. Тому актуальність проблеми фінансової стабільності не знижується, а навпаки посилюється, а наукове товариство активно досліджує цей феномен.

Аналіз досліджень і постановка завдання. Однією з перших фундаментальних праць, присвячених вивченню теорії фінансової стабільності, є праця Х. Мінські [1], теоретичні положення якої були в подальшому поглиблені та оприлюднені в основній праці науковця [2]. Також вагомий науковий внесок у розвиток методології фінансової нестабільності зробили А. Crockett [3], R. Ferguson [4], A. Large [5], G. Schinasi [6]. Серед вітчизняних науковців необхідно відзначити науковий доробок О. Барановського, Я. Белінської, В. Биховченка, В. Гейця, А. Кузнецової, О. Луняков, В. Міщенко, Л. Примостки, Т. Смовженко, Т. Унковської та інших, які досліджують рушійні чинники зародження та розгортання світових фінансово-економічних криз, обґрунтовують механізм забезпечення фінансової стабільності економіки та макроекономічної стабільності загалом, працюють над розробкою науково-методичних підходів своєчасного прогнозування, попередження та пом'якшення кризових явищ.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Останніми роками органи банківського нагляду посилили свої заходи, спрямовані на забезпечення фінансової стабільності банків. Сучасний етап розвитку банківництва, що характеризується активізацією ролі банківських установ у фінансовій економіці, зумовлює потребу у формуванні та продукуванні соціально орієнтованого, процесного, корпоративного менеджменту в управлінні банківською діяльністю. За таких умов важливістю набуває формування моделі стабільного функціонування окремих банків, що актуалізує пошуки основних напрямів та інструментів подолання кризових явищ в їхній діяльності та сприяє забезпеченню стабільності банків.

Метою статті є обґрунтування методологічних основ забезпечення фінансової стабільності банків.

Виклад основного матеріалу. Взаємозв'язки та взаємозалежності між окремими банками, іншими фінансовими установами, суб'єктами реального сектору економіки, домогосподарствами та державою є досить складними і такими, що потребують постійної прискіпливої уваги. З огляду на зазначене, коли йдеться про формування фінансової стабільності банківських установ, варто акцентувати увагу на обґрунтованому виборі комплексу методологічного інструментарію з метою:

- по-перше, розбудови такої системи як на рівні окремих банків, так і їх сукупності, тобто мезорівні;

- по-друге, комплексного аналізування загроз фінансовій стабільності банків, ідентифікування взаємообумовленостей та взаємозв'язків між ними для вчасного впровадження превентивних заходів щодо формування негативних синергетичних ефектів з урахуванням прямих та зворотних зв'язків;

- по-третє, забезпечення прийняття ефективних рішень, які дозволять як створити підґрунтя для безперебійного функціонування банківських установ відповідно до їхніх фінансово-стратегічних пріоритетів, так і сприятимуть стабільному функціонуванню економічних агентів;

- по-четверте, підтримання фінансової стабільності банків незалежно від фази економічного циклу, тобто як в умовах економічного пожвавлення, піднесення і економічного буму, так і кризового та посткризового періодів.

Варто зазначити, що теоретична концептуалізація фінансової стабільності перебуває на початковому етапі свого розвитку і єдиного її концептуального базису досі ще не вироблено. При цьому в сучасній науковій літературі виділяють два теоретичних підходи щодо дослідження фінансової стабільності, а саме прямий та зворотний. Безперечно, говорити про універсальність того чи іншого підходу немає сенсу, оскільки абсолютно виправданим є використання різних напрямів розвитку теоретичного підґрунтя з розглядуваної проблематики в контексті вирішення різних наукових завдань фінансової стабільності. У табл. 1 узагальнено відмінності прямого та зворотного підходів до дослідження фінансової стабільності.

Таблиця 1

Узагальнення відмінностей у підходах до дослідження фінансової стабільності

Напрями дослідження	Теоретичні підходи до дослідження фінансової стабільності	
	Прямий підхід	Зворотний підхід
Базове поняття, яке досліджується.	Фінансова стабільність	Фінансова нестабільність
Теорії, що використовуються	Теорія економічної рівноваги, теорія фінансової рівноваги; теорія життєвого циклу	Теорія криз, теорія життєвого циклу.
Сукупність понять, на яких формується науко-базовий інструментарій	«Розвиток», «зростання», «адаптаційний потенціал», «безперебійність функціонування», «превентивний характер дій суб'єктів»	«Банкрутство», «криза», «загроза», «дисбаланси», «стійкість», «поточне протистояння шокам».
Особливості вирішення окремих наукових завдань, зокрема:		
Формування механізму забезпечення фінансової стабільності	Орієнтація на методи та інструменти забезпечення, що дозволяють упереджувати зниження цільового рівня фінансової стабільності. Своєчасна реакція на тенденції до накопичення дисбалансів.	Орієнтація на методи та інструменти забезпечення, що дозволяють упереджувати фінансову нестабільність, тобто настання кризового стану установи шляхом запобігання критичному накопиченню дисбалансів та зниженню їхнього негативного впливу
Оцінка рівня фінансової стабільності	Передбачає встановлення двох еталонних значень (максимального та мінімального). Максимальне значення відповідає стану абсолютної фінансової стабільності; мінімальне – стану фінансової нестабільності. Рівень фінансової стабільності представляється як інтервальне значення між двома критичними точками	Передбачає оцінку ймовірності дефолтного стану установ. Установи вважаються фінансово стабільними, якщо ймовірність їх банкрутства близька до нуля
Моніторинг і контроль за рівнем фінансової стабільності	Об'єктом уваги є відхилення від запланованого тренду розвитку в межах континууму фінансової стабільності	Об'єктом уваги є дисбаланси, накопичення яких провокує вихід системи з континууму станів фінансової стабільності

Джерело: складено авторами.

За нашими міркуваннями, на влучний та обґрунтований вибір конкретного підходу до дослідження фінансової стабільності банків, впливає стан зовнішнього середовища, в якому вони функціонують. Зважаючи на модель економічного циклу, що запропонована Х. Мінські у рамках «Гіпотези фінансової нестабільності», зазначається, що використання прямого підходу є виправданим у випадку домінування в економіці забезпеченого фінансування, що, зазвичай, має місце, коли цикл ділової активності економічних агентів перебуває у фазі поживлення. Така гіпотеза пояснюється тим, що банківські установи саме у фазі поживлення ділової активності виявляють підвищену обережність під час укладання фінансових угод та мають схильність до переоцінки ризиків, зокрема фінансових.

Окрім того, під впливом активізації інвестицій спостерігається зростання національного доходу. Це призводить до зменшення ризиків як кредиторів, так і позичальників та зумовлює поступовий перехід економічних агентів до режиму спекулятивного та понціфінансування. Такий стан речей трансформує ставлення економічних агентів до ризику, а також суттєво знижує адекватність його оцінки. За таких умов кредитні установи входять у континуум станів фінансової крихкості, який, на нашу думку, також можна тлумачити як континуум біфуркаційних станів.

Зазначимо, що за умови своєчасних, дієвих та ефективних заходів тих чи інших суб'єктів забезпечення фінансової стабільності банків відбувається їх повернення до континууму станів фінансової стабільності. При цьому важливо відновити/зберегти здат-

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

ність кредитних установ до продукування кредитних ресурсів, оскільки це сприяє створенню позитивних зворотних зв'язків, оскільки стабільне функціонування економічних агентів стимулює позитивні кількісно-якісні зміни в діяльності кредитних установ.

Залежно від типу режиму фінансування, які трактуємо за Х. Мінскі, перехід банківських установ від стану фінансової стабільності до фінансової нестабільності можна представити за допомогою дескриптивної моделі циклічного їх розвитку. Така модель дозволяє означити межі континуумів станів їхньої фінансової стабільності, фінансової крихкості та фінансової нестабільності (рис. 1).

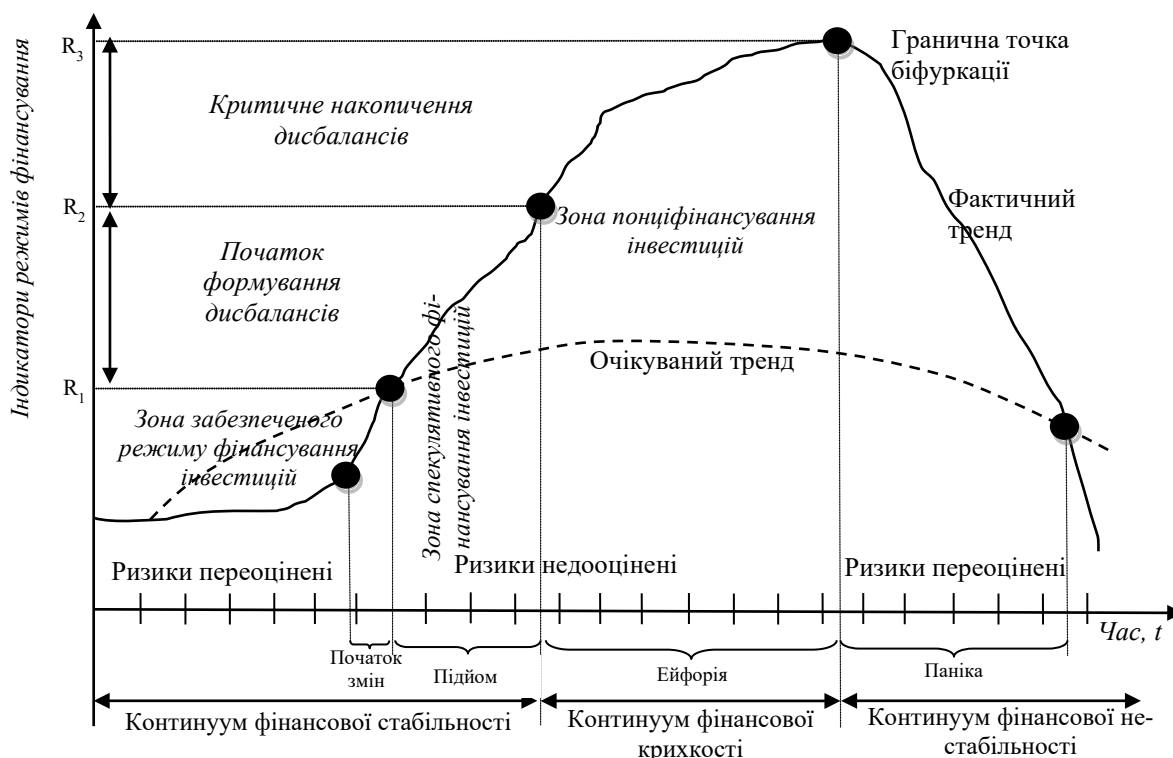


Рис. 1. Дескриптивна модель циклічного розвитку банківських установ у розрізі типів режимів фінансування за Х. Мінскі

Джерело: побудовано авторами на основі [7, с. 77-79].

Представлена на рис. 1 модель ілюструє межі функціонування фінансової стабільності банків, а також початок формування та критичного накопичення дисбалансів. Останні, на наш погляд, є основною причиною зниження фінансової стабільності банківських установ. З огляду на зазначене можна констатувати, що методологічним базисом обґрунтування змісту діагностичної компоненти фінансової стабільності має бути зворотний підхід для формування інструментів ідентифікації та оцінки дисбалансів, значущості їх впливу на рівень фінансової стабільності банків.

Звідси зрозуміло, що фінансову стабільність банків можна тлумачити через комплексне представлення структурних компонентів, які формують внутрішнє середовище для скоординованого функціонування її суб'єктів з метою розроблення та реалізації цілеспрямованих рішень щодо захисту її об'єктів від внутрішніх та зовнішніх загроз фінансовій стабільності на основі вибору методів, важелів, інструментів їх виявлення, нейтралізації, мінімізації та протидії, урахування як умов зовнішнього середовища (у тому числі, фази економічного циклу), так і вид та рівень системної важливості окремих кредитних установ.

Політика банків у сфері забезпечення фінансової стабільності є сполучною ланкою між концепцією забезпечення фінансової стабільності банківських установ, яка являє собою науково обґрунтовану систему поглядів на процес попередження / адаптації / протидії / мінімізації наслідків внутрішніх та зовнішніх загроз фінансовій стабільності банків у певній країні, та їхньою стратегією у сфері забезпечення фінансової стабільності (рис. 2).

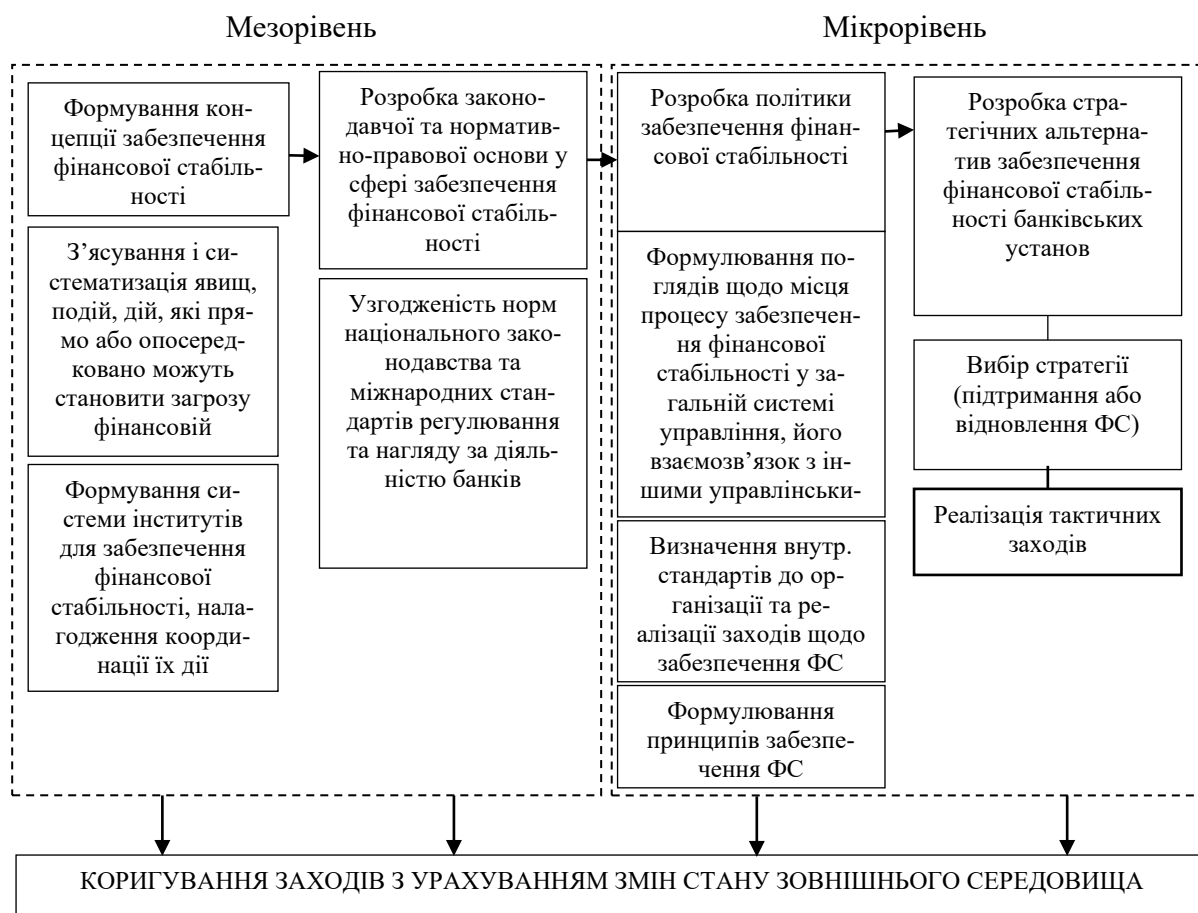


Рис. 2. Зміст базових заходів з формування системи забезпечення фінансової стабільності банків

* ФС – фінансова стабільність банків

Джерело: розроблено авторами.

На нашу думку, за умови незмінності цільового орієнтира діяльності банківських установ та збереження традиційної, орієнтованої на максимізацію ефективності використання капіталу бізнес-моделі, у нових умовах функціонування (посилення регуляторних вимог, нова парадигма регулювання, несприятливі економічні умови з погляду забезпечення високої рентабельності бізнесу) банки попадуть у стратегічну «пастку». Вона насамперед полягає в неможливості, орієнтуючись виключно на показник ROE, забезпечити зростання вартості бізнесу в довгостроковій перспективі (рис. 3).

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

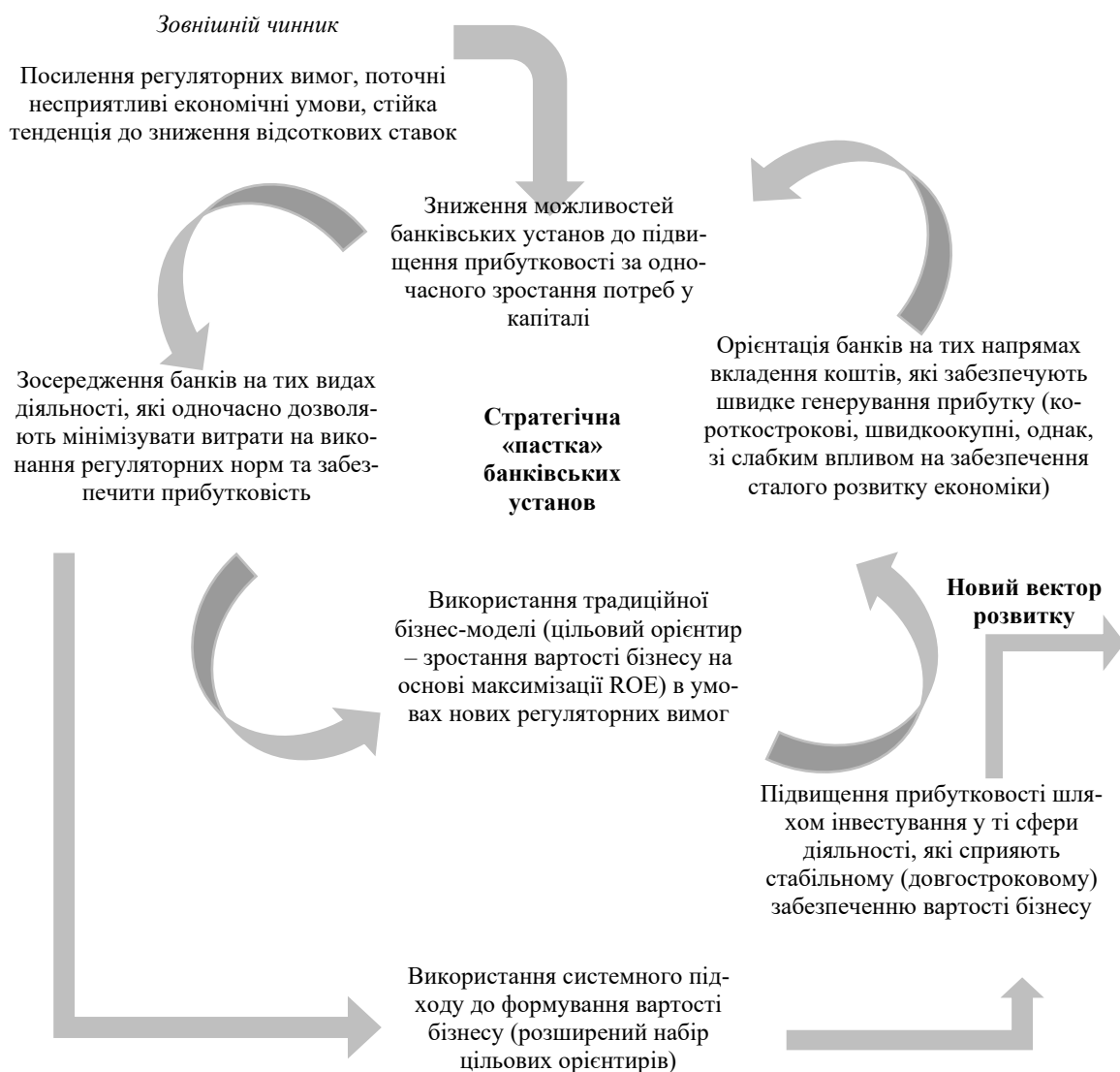


Рис. 3. Зміст стратегічної «пастки» банків за умови одновекторності їхніх цільових орієнтирів

Джерело: розроблено авторами з урахуванням [8].

З огляду на вищезазначене, видається доцільним говорити про імплементацію ідей концепції сталого розвитку в методологію забезпечення фінансової стабільності банківських установ. Варто зауважити, що рівень її імплементації в діяльність економічних агентів, особливо стосовно фінансових посередників, невинно змінюється. Так, у звіті Європейської комісії 1997 року про роль фінансових установ у забезпеченні сталого розвитку увага акцентується на тому, що фінансові посередники, незважаючи на те, що не належать до «брудних» виробництв, не повинні стояти осторонь процесу забезпечення екостабільності людства [9].

Сучасна практика доводить, що в теорії та практиці банківництва особливої значущості набувають такі напрями управління банківською установою та забезпечення її фінансової стабільності – функціональний, ситуаційний та процесний. Так, функціональний напрямок пов'язаний із окремими елементами аналізу, регулювання та контролю в практиці банківської діяльності. У свою чергу, ситуаційний напрям активно поширився у практиці антикризового управління, управління ліквідністю та прибутковістю. Говорячи про процесний напрямок у контексті забезпечення фінансової стабільності вар-

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

то наголосити на систематичній ідентифікації та управлінні взаємопов'язаними процесами (під останніми варто розуміти будь-яку діяльність банківської установи, у процесі якої формуються продукти чи послуги в результаті перетворення вхідних потоків) [10].

Ключова перевага процесного напрямку над функціональним полягає в безперервності управління фінансовою стабільністю, що забезпечується поєднанням окремих процесів у межах певної системи, а також при їх комбінуванні та взаємодії. Саме управління процесами сприяє швидкому адаптуванню діяльності банківської установи до трансформацій зовнішнього та внутрішнього середовищ, а й відповідно і покращенню якості своєї діяльності. До речі, побудова ефективної системи управління процесами передбачає високий рівень організації їх виконання, і це, у свою чергу, є базисом для обґрунтованого внутрішнього контролю та управління операційним ризиком.

На нашу думку, згідно з процесним підходом до управління фінансовою установою загалом, так і створення умов для забезпечення фінансової стабільності банків, можна виділити сукупність вимог (табл. 2).

Таблиця 2

*Систематизація вимог щодо управління банком
у контексті забезпечення його фінансової стабільності*

Найменування окремої складової	Характеристика вимог до окремої складової процесу
Продуктова	Вимоги до якісних і кількісних продуктів, клієнтської бази та стратегічного розвитку банку загалом
Технологічна	Вимоги до технології продукування банківських продуктів/послуг, забезпечувальних процесів та якості формалізованого їх опису тощо
Організаційна	Вимоги до організаційної структури, функціональному розподілу між окремими підрозділами банківської установи, розмежування обов'язків і відповідальності тощо
Управлінська	Вимоги до формування управлінських документів, організації виконання функцій менеджменту; процедурності, якості та ефективності внутрішнього контролю; управління внутрішніми та зовнішніми ризиками; організації прийняття рішень тощо
Інформаційна	Вимоги до складу, якості, джерел, способів обробки та зберігання інформації, вимоги до організації управління інформаційними потоками
Кадрова	Вимоги до працівників банківської установи, тобто закріплення функціональних напрямків, вимоги до навчання і підвищення кваліфікації, встановлення системи мотивації працівників
Клієнтська	Вимоги до забезпечення прозорості процесу для окремого клієнта та інших зацікавлених осіб
Майнова	Вимоги до кількісних і якісних характеристик використовуваного обладнання, техніки, споруд, транспорту та ін.
Програмно-технічна	Вимоги до засобів обробки та зберігання інформації, тобто програмного забезпечення та ін.

З табл. 2 виходить, що фінансовій стабільності банку властиві функції генерування грошових потоків та забезпечення матеріальної основи функціонування фінансової установи, формування резервів як для покриття наслідків несприятливих подій, так і для досягнення активізації нових напрямів роботи, а також для забезпечення поступального фінансово стабільного розвитку за рахунок перерозподілу фінансових потоків.

Висновки та пропозиції. Зважаючи на вищезазначене, можна зробити висновок, що фінансова стабільність банку є широким комплексним поняттям, що включає в себе розгляд питань фінансово-економічного, організаційного та технічного порядку. Проблема забезпечення фінансової стабільності банківських установ вимагає розв'язання сукупності завдань: підвищення рівня капіталізації та активів банків, наявність довгострокових джерел фінансування банків, формування ефективної системи управління різними процесами в середині кожної банківської установи, формування сучасних підходів до управління ризиками та ін. Звідси зрозуміло, що функціональність побудованої системи управління фінансовою стабільністю окремого банку повинна доповнюватися такими функціями:

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

- діагностично-прогнозною (формування системи якісного оцінювання фінансової стабільності банківських установ шляхом збору та обробки інформації щодо умов зовнішнього середовища та діагностика його поточного / потенційного впливу на здатність установи безперервно виконувати свої основні функції, ураховуючи рівень внутрішніх дисбалансів; виявлення та оцінка загроз фінансовій стабільності банків, моделювання можливих наслідків їх реалізації);

- балансовою (забезпечення такого рівня збалансованості внутрішнього середовища кредитної установи / кредитного сегмента фінансового сектору, що дозволяє протистояти розвитку внутрішніх та впливу зовнішніх загроз фінансовій стабільності забезпечення такого рівня, яка дозволяє протистояти розвитку внутрішніх та впливу зовнішніх загроз фінансової стабільності);

- комунікаційною (налагодження якісного процесу обміну інформацією між суб'єктами забезпечення фінансової стабільності банків, тобто своєчасного, об'єктивного, повного);

- превентивною (провадження в практику діяльності превентивних заходів щодо подолання або мінімізації наслідків дії загроз, вибір інструментів та методів для попередження / протидії / мінімізації негативних наслідків їх накопичення та розвитку);

- гармонізаційною та захисною (досягнення балансу прав і обов'язків споживачів та надавачів фінансових послуг на ринку);

- просвітницькою (підвищення фінансової грамотності споживачів фінансових послуг банківських установ).

Список використаних джерел

1. Minsky H. P. *Financial Stability Revisited: The Economics of Disaster. Board of Governors of the Federal Reserve System, Reappraisal of the Federal Reserve Discount Mechanism*, Washington, D.C., 1972. 87 p. URL: https://fraser.stlouisfed.org/files/docs/historical/federal%20reserve%20history/discountmech/fininst_minsky.pdf.
2. Minsky H. P. *The Financial Instability Hypothesis. The Jerome Levy Economics Institute of Bard College*. 1992. Working Paper № 74. 10 p. URL: <http://www.levyinstitute.org/pubs/wp74.pdf>.
3. Crockett A. *The Theory and Practice of the Financial Stability. Essay in International Finance*. Princeton University. 1997. No 203. 52 p.
4. Ferguson R. *Should Financial Stability Be An Explicit Central Bank Objective? Challenges to Central Banking from Globalized Financial Systems* : IMF Conference (September 16–17, 2002). Washington, D.C., 2002. 13 p. URL: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/seminar/2002/gfs/eng/ferguson.pdf>.
5. Large A. *Financial Stability: Maintaining Confidence in a Complex World. Speech at City of London Central Banking Conference* (National Liberal Club, 17 November 2003). London : Bank of England. URL: <http://www.bankofengland.co.uk/archive/Documents/historicpubs/speeches/2003/speech205.pdf>.
6. Schinasi G. *Defining Financial Stability. IMF Working Paper*. WP/04/187. 2004. 19 p. URL: <https://pdfs.semanticscholar.org/ef31/bd3236697c658746235e96ab920488ad5a3a.pdf>.
7. Луняков О. В. *Формирование, анализ и регулирование дисбалансов в финансовом секторе экономики Украины* : дис. д-ра экон. наук : 08.00.08 / ГБУЗ «Украинская академия банковского дела Национального банка Украины». Сумы, 2013. 482 с.
8. Baranovskyi O., Khutorna M. *Institutional Environment as a Precondition of an Effective System of Ensuring Credit Institutions' Financial Stability. Knowledge – Economy – Society. Contemporary Challenges of Economic Resources Management*. Book III. Cracow University of Economics, 2018. Pp. 33-44.
9. Delphi International LTD in Association with Ecologic GMBH. *The Role of Financial Institutions in Achieving Sustainable Development*. Report to the European Commission, 1997. URL: <http://ec.europa.eu/environment/archives/finserv/fisum.pdf>.

10. Ткаченко Н. В., Рожко О. Д., Момот О. М. Наукові засади управління ризиками транснаціональних банків. *Збірник наукових праць «Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики»*. 2019. Т 1, № 28. С. 55–63.

References

1. Minsky, H. P. (1972). Financial Stability Revisited: The Economics of Disaster. *Board of Governors of the Federal Reserve System, Reappraisal of the Federal Reserve Discount Mechanism*, Washington, D.C. https://fraser.stlouisfed.org/files/docs/historical/federal%20reserve%20history/discountmech/fininst_minsky.pdf.
2. Minsky, H.P. (1992). The Financial Instability Hypothesis. *The Jerome Levy Economics Institute of Bard College. Working Paper*, (74). <http://www.levyinstitute.org/pubs/wp74.pdf>.
3. Crockett, A. (1997). The Theory and Practice of the Financial Stability. *Essay in International Finance*. Princeton University, (203).
4. Ferguson, R. (2002). Should Financial Stability Be An Explicit Central Bank Objective? *Challenges to Central Banking from Globalized Financial Systems* : IMF Conference (September 16–17, 2002). D.C. <https://www.imf.org/external/pubs/ft/seminar/2002/gfs/eng/ferguson.pdf>.
5. Large, A. (2003). Financial Stability: Maintaining Confidence in a Complex World. *Speech at City of London Central Banking Conference* (National Liberal Club, 17 November 2003). Bank of England. <http://www.bankofengland.co.uk/archive/Documents/historicpubs/speeches/2003/speech205.pdf>.
6. Schinasi, G. (2004). Defining Financial Stability. *IMF Working Paper*. WP/04/187. <https://pdfs.semanticscholar.org/ef31/bd3236697c658746235e96ab920488ad5a3a.pdf>.
7. Lunyakov, O. V. (2013). *Formirovaniye, analiz i regulirovaniye disbalansov v finansovom sektore ekonomiki Ukrainy [Formation, analysis and regulation of imbalances in the financial sector of the Ukrainian economy]* [Doctor's dissertation; Ukrainskaia akademiia bankovskogo dela Natsionalnogo banka Ukrainy].
8. Baranovskyi, O., & Khutorna, M. (2018). Institutional Environment as a Precondition of an Effective System of Ensuring Credit Institutions' Financial Stability. *Knowledge – Economy – Society. Contemporary Challenges of Economic Resources Management*. Book III. Cracow University of Economics.
9. Delphi International LTD in Association with Ecologic GMBH. (1997). The Role of Financial Institutions in Achieving Sustainable Development. Report to the European Commission. <http://ec.europa.eu/environment/archives/finserv/fisum.pdf>.
10. Tkachenko, N. V., Rozhko, O. D., & Momot, O. M. (2019). Naukovi zasady upravlinnia ryzykamy transnatsionalnykh bankiv [Scientific principles of risk management of transnational banks]. *Zbirnyk naukovykh prats «Finansovo-kredytna diyal'nist: problemy teorii ta praktyky»* – Collection of scientific works «Financial and credit activities: problems of theory and practice», 1(28), pp. 55–63.

Ткаченко Наталія Володимирівна – доктор економічних наук, професор, Інститут післядипломної освіти Київського національного університету імені Тараса Шевченка (вул. Васильківська, 36, м. Київ, 03022, Україна).

Ткаченко Наталія Владимировна – доктор економічних наук, професор, Інститут послєдипломного образования Київського національного університету імені Тараса Шевченка (ул. Васильковская, 36, г. Киев, 03022, Україна).

Tkachenko Nataliia – Doctor of Economics, Professor, Institute of Postgraduate Education of Taras Shevchenko Kyiv National University (36 Vasylkivska Str., 03022 Kyiv, Ukraine).

E-mail: tkachenko_nt@ukr.net

ORCID ID: 0000-0001-6312-4586

Хуторна Мирослава Емілівна – доктор економічних наук, доцент, професор кафедри фінансів та банківської справи Черкаського навчально-наукового інституту Університету банківської справи (вул. В. Чорновола, 164, м. Черкаси, 18029, Україна).

Хуторна Мирослава Эмильевна – доктор економічних наук, доцент, професор кафедри фінансов и банківського дела Черкаського учебно-наукового інститута Університету банківського дела (ул. В. Черновола, 164, г. Черкасы, 18029, Україна).

Khutorna Myroslava Emilivna – Doctor of Economics, Associate Professor, Professor of the Department of Finance and Banking of the Cherkasy Educational and Scientific Institute of Banking University (164 V. Chornovola Str., 18029 Cherkasy, Ukraine).

E-mail: lmiroslava7@gmail.com

ORCID ID: 0000-0003-0761-3021